

Curringhepad

I N L E I D I N G

Het “Curringhepad” voert u door een markant en representatief gedeelte van het Zuidelijk Westerkwartier met als start en eindpunt het dorp Kornhorn. Met zijn dobben, petgaten en houtsingels, die langgerekte smalle percelen omzomen, wandelt u in een prachtig besloten landschap. Het Zuidelijk Westerkwartier is, kortom, een uitermate afwisselend gebied, dat niet vanzelf is ontstaan. Het is een uniek en oud cultuur-landschap, waarin de mens een grote hand heeft gehad.

De opzet van de wandeling is als volgt. Er sprake van twee routes, die elkaar voor een klein gedeelte overlappen. Route I voert over de Storteboomsreed richting de Hooikiep en vervolgens over de Leidijk naar de Snipspoel (ca. 4 km). Route II voert eveneens richting de Hooikiep, maar daarna over de Leidijk via De Snipperij naar de Polmalaan (ca. 4 km).

Op vijf plekken langs de route staan panelen met een toelichting op bijzondere aspecten van het gebied. Overigens is de route nog in opbouw. In de toekomst zullen bepaalde gedeeltes van het traject nog gaan veranderen. Het streven is immers om u zo weinig mogelijk over asfalt te laten lopen en zoveel mogelijk kennis te laten maken met de mooiste plekjes binnen het gebied. Ook is ervoor gezorgd dat het Curringhepad aansluit op langer bestaande wandel- en fietsroutes. Zo kan men op de hoek van de Polmalaan en de Ipo Haaimaweg overgaan op de Abel Tasmanroute. Bij de Snipspoel kruist de Marheemroute het pad.

Routebeschrijvingen zijn te vinden in het metalen kastje bij het startpunt op de hoek Storteboomsreed – Provincialeweg (Kornhorn). Ook zijn exemplaren te verkrijgen bij levensmiddelenwinkel “de Horn”, hoek Noordwijkerweg – De Snipperij.

Startpunt wandelroute: Storteboomsreed, het pad aan de Provincialeweg (richting Opende) tussen huisnummer 28 en 34.

ROUTE I en II GEZAMENLIJK DEEL

Het eerste deel van de routes I en II, tot aan de Leidijk, is hetzelfde (zie de overzichtskaart op de achterzijde). Op de Leidijk kunt u de keuze maken voor route I 'Natuur en landschap' of voor het andere deel van de routebeschrijving, route II 'Mens en landschap'.

* START: U loopt vanaf de Provincialeweg de Storteboomsreed in.

Een reed werd bijna altijd genoemd naar de mensen, die aan het begin van het pad woonden, in dit geval dus de familie Storteboom. Bijzonder van deze reed is, dat hij ter hoogte van de poel een van de weinige eikenwallen vormt, die in de wijde omgeving te vinden zijn. De wal, die vermoedelijk al zo'n 150 jaar oud is, diende als waterkering, een unicum in het Westerkwartier.

* Aan het einde van de weg komt u in een gebied van Staatsbosbeheer, dat onder leiding van C&HEK en met behulp van vele vrijwilligers uit Kornhorn en omgeving is ingericht.

Onder leiding van de Kornhornse werkgroep vindt er landschaps- en natuurbouw plaats. Over een relatief korte afstand van enkele honderden meters wordt in een 'mini-dwarsdoorsnede' getoond hoe het landschap er tijdens en kort na de vervening uitzag: vanaf het dorp via akkers naar heide, met natte gronden om een (opnieuw gegraven) poel.

De poel kan worden vergeleken met een petgat. Petgaten zijn nagenoeg overal in het Zuidelijk Westerkwartier te vinden: daar waar het laagveen werd vergraven ontstonden waterplassen. Een mooi voorbeeld van een petgat vindt u ook in de Doezumermieden, niet ver hier vandaan.

Op het terrein bevinden zich een werkschuur voor natuureducatie, een hooikiep, de poel met vlonder en de zogenaamde 'kleinebeestjestuin'. Er is een nieuw stuk heidegrond ontwikkeld, oude paden zijn in ere hersteld en de vorm van oude akkertjes is weer zichtbaar gemaakt. Naast wandelgebied, heeft het terrein ook een educatieve functie, waarvan de basisscholen uit de omgeving veel gebruik maken. Achter het heideveld en schuin achter

de eiken houtwal van de Storteboomsreed, is de plek waar ooit het huisje heeft gestaan van Aaltje Wobbes, de vriendin van Ijje Wijkstra, die elders in deze route nog nader aandacht krijgt.

* U kunt zelf uw pad kiezen op dit terrein, maar achter de hooikiep loopt een paadje onder de bomen door. Voor de voortzetting van de wandeling gaat u hier direct naar rechts.

Dit stukje gebied heeft / krijgt twee bestemmingen: op het eerste gedeelte aan uw linkerhand zullen in de nabije toekomst allerhande wilde bloemen worden uitgezaaid. Na twee bochten (eerst naar links en dan naar rechts), ziet u aan uw rechterhand een akkertje waar gewassen verbouwd worden die representatief zijn voor de teelt op heidegrond, welke hier aan het einde van de 19de eeuw nog volop aanwezig was. Het gaat om boekweit, komkommerkruid, haver en gele lupine. Op een aantal paneeltjes vindt u de ervaringen van leerlingen uit het basisonderwijs met het kweken en oogsten van deze gewassen. Tevens vindt u er informatie over de gewassen zelf.

* Vervolgens loopt u door tot de schuilhut.

Bij de schuilhut vindt u een paneel met nadere informatie over het ontstaan en de kenmerken van het voor het Zuidelijk Westerkwartier zo markante coulissenlandschap met zijn langgerekte percelen en houtsingels. Dit landschapstype geeft het gebied een zeer besloten karakter, overigens op een schaal die nergens anders voorkomt in Nederland.

De houtsingels deden vroeger dienst als kering voor het vee, als leverancier van hout en als markering van eigendom. Met de ontwikkeling van de landbouw en de grootscheepse verkavelingen verloren ze hun functie; ze werden niet meer onderhouden en tenslotte geruimd. Tegenwoordig zijn ze echter beschermd, waardoor er gelukkig toch nog zo'n 1100 kilometer aan singels in het Westerkwartier over is gebleven.

* Bij de schuilhut steekt u het bruggetje over naar de Leidijk. Slaat u op de Leidijk rechtsaf (route I), dan volgt u het fietspad richting de Snipspoel. Slaat u linksaf, dan vindt u de verdere beschrijving onder route II.

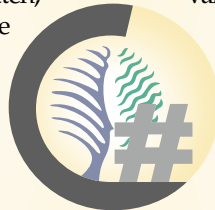
ROUTE I : NATUUR en LANDSCHAP

* U volgt het fietspad op de Leidijk zo'n anderhalve kilometer. Onderweg krijgt u een zeer goede indruk van het coulissenlandschap, met her en der nog als zodanig herkenbare kleine petgaten. Bij de Snipspoel kunt u naar rechts.

Sommige elementen in het landschap van het Zuidelijk Westerkwartier zijn gevormd door ijswerking in de bodem tijdens de laatste IJstijd.

De Snipspoel is een oude pingoruïne, gevormd aan het eind van die IJstijd, meer dan 15.000 jaar geleden. De term 'pingo' is afkomstig van de Eskimo's op Groenland. Vertaald betekent dit "heuvel van ijs". En dat waren ze ook werkelijk: heuvels van ijs, bedekt met een laag grond. Meer informatie over het ontstaan van de pingoruïne vindt u op het paneel, dat bij de poel is geplaatst. De pingoruïne is van groot belang voor de natuur; een paradijs voor talloze insecten, salamanders en kikkers. Het loont zeer de moeite om hier dan ook enige tijd door te brengen.

* U slaat dus rechtsaf de Snipsreed in en komt uiteindelijk weer op de Provincialeweg. Deze weg naar rechts volgend leidt u vanzelf weer naar het startpunt van de route.

ROUTE II: MENS en LANDSCHAP

* Bent u het bruggetje bij de schuilhut over, dan slaat u linksaf.

Voordat in de achtste eeuw de eerste bewoners zich in het gebied vestigden, was het hele Zuidelijk Westerkwartier bedekt met veen. Laagveen was te vinden tussen de onder invloed van de IJstijd opgeworpen zandruggen, hoogveen bevond zich op de hoger gelegen delen. Vanaf de Middeleeuwen begon men met de vervening van het gebied. De lager gelegen gedeeltes ondervonden daarbij last van het uit het hoogveen afkomstige water. De Leidijk is daadwerkelijk een leidijk, dat wil zeggen een oude binnendijk die ertoe diende om het water uit deze hoger gelegen veengebieden te keren.

Na het hoogveen, kwam in de 19de eeuw ook het

laagveen aan de beurt. De ontwatering van deze gebieden was slecht. Tot in de vorige eeuw stonden hele stukken tussen de herfst en de lente onder water. Waterhuishouding is hier dan ook altijd een belangrijk punt van aandacht geweest. Overigens vindt u al lopende ter rechterzijde van de Leidijk een paar prachtige voorbeelden van houtsingels.

* Op de kruising tussen Leidijk en Noordwijkerweg steekt u over. U loopt dan nog steeds op de Leidijk, die hier ook voor auto's toegankelijk is. De eerste (verharde) weg aan uw linkerhand slaat u in. Dit is de Polmalaan.

Na circa 200 meter ziet u aan uw rechterhand een prachtige, gave, dichtbegroeide 'dobbe'. Een dobbe is de verzamelnaam voor allerhande kleine waterplassen. Soms zijn het pingoruïnes (zie elders in deze beschrijving), soms ook meertjes ontstaan in natuurlijke laagtes. Voor het drenken van het vee werd van deze dobben dankbaar gebruik gemaakt, maar vanzelfsprekend hadden ze ook hun functie als reservoir van bluswater of als visvijver.

* U volgt de Polmalaan over een afstand van circa 500 meter tot u aan uw linkerhand weer een bij deze route behorend paneel ziet.

Het paneel biedt informatie over de werk- en leefomstandigheden van de bewoners in de 19de en de eerste helft van de 20ste eeuw. Tevens wordt hier ingegaan op de moord, die IJje Wijkstra hier in 1929 op vier veldwachters pleegde, toen zij zijn geliefde Aaltje Wobbles kwamen halen voor een verhoor. Het huisje van Wijkstra, destijds gelegen in het weiland achter de markeringssteen, bestaat niet meer. Kort na het drama werd het in brand gestoken. Op initiatief van Plaatselijk Belang Kornhorn is op dit punt een markeringssteen geplaatst, die herinnert aan het gebeure. Het Zuidelijk Westerkwartier werd in de 19de, begin 20ste eeuw vooral bewoond door kleine boeren, keuterboeren, die veelal gemengde bedrijfsjes hadden. Het was een armoedig bestaan, vooral op de niet ontgonnen veengebieden. Velen van hen zochten dan ook een aanvulling op het inkomen door turf te steken, gras te maaien in Friesland of in de suikerbietencampagne aan het werk te gaan.

* U loopt nu circa 100 meter terug en slaat dan rechtsaf het zandpad langs het maïsveld in. Het pad volgt deze akker met een bocht naar links.

Een groot gedeelte van dit deel van de route loopt over particulier terrein. Wij vragen u vriendelijk hiermee rekening te houden.

* U loopt over het bruggetje en dan naar links over het pad dat door braambossen leidt. Het pad loopt vervolgens naar rechts. Volg het pad links langs het weiland. U steekt hierna een sloot over, door het klaphek, en vervolgt de route over het geasfalteerde weggetje.

Halverwege vindt u aan uw rechterhand een nog zeer complete hoogstamboomgaard met oude fruitrassen als de Jonathan, de Ingrid Marie en de bijna verdwenen Limoenreinette. De boomgaard, of "appelhof", plantte men ten oosten van de boerderij in de luwte, het fruit was hoofdzakelijk voor eigen gebruik. In deze boomgaard is weliswaar een aantal bomen vervangen, maar het oorspronkelijke plan van aanleg van meer dan zeventig jaar geleden, is nog goed te zien

START

LET OP!
De sterretjes op de achtergrond verwijzen naar de kaart:

De hooikieper bijvoorbeeld, is op deze manier aangegeven, met blauw, en het paneel bij de Snipperrij met roze.

* Nu nadert u de buurtschap De Snipperij. Aan het einde van de weg steekt u de Noordwijkerweg weer over en loopt - links afslaand - langs het fietspad.

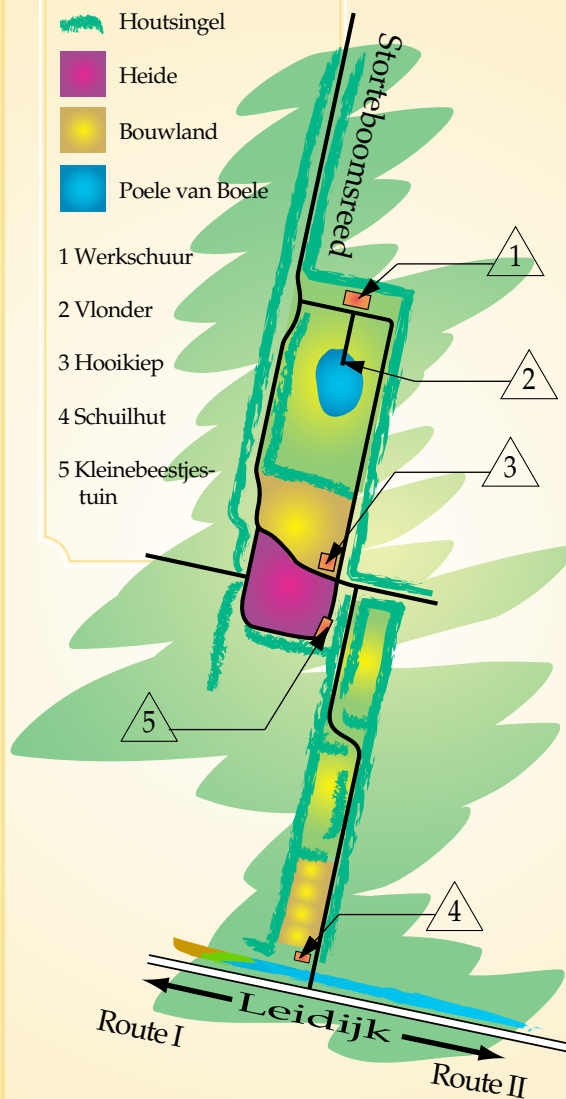
Het paneel langs het fietspad biedt u informatie over dorpsvorming in het Westerkwartier en gaat voornamelijk in op het fenomeen 'streekdorp'. De eerste bewoners vestigden zich vanaf de achttste eeuw op de onder invloed van de IJstijd ontstane hoger gelegen oost-west lopende zand- en keileemruggen. Ze worden in deze streek 'gaster' genoemd. De benaming is ook terug te vinden in dorpen als Lutjegast en Grootegast. Op de ruggen ontstonden uiteindelijk langgerekte streekdorpen, waarvan De Snipperij een voorbeeld is. Al vanaf de Middeleeuwen vonden de ontginningen loodrecht op de zandrug plaats, dus in de richting noord-zuid.

De kerspelen, bestuurlijk-juridische eenheden, hadden de zeggenschap over de grond. Via het door hen verstrekte recht van 'opstrek' ontstonden percelen die soms wel kilometers lang konden zijn. De percelen op de plaats waar u zich bevindt lopen parallel aan de weg. Dit betekent, dat de hoofdas van de ontginning niet hier lag, maar tussen Kornhorn en Opende. De Snipperij kan worden beschouwd als een 'tussenliggende' gast.

Aan uw linkerhand, aan de overzijde van de weg, ziet u het onderstuk van de molen van De Snipperij, een bovenkruier met de naam "De Valk" en mogelijk al in 1914 gesloopt.

* Na een paar honderd meter slaat u rechtsaf en bent u weer op de Leidijk. Vanaf hier kunt u weer teruglopen naar de schuilhut, waarlangs u ook op de heenweg bent gekomen. Langs de hooikiep en over de Storteboomsreed komt u dan weer bij het startpunt aan.

OVERZICHTSKAART ROUTE I en II GEZAMENLIJK DEEL

Het Curringepad is tot stand gekomen onder auspiciën van C&HEK (Cultuur & Historisch Erfgoed Kornhorn), een werkgroep van Plaatselijk Belang Kornhorn, met medewerking van Staatsbosbeheer, de Geschiedeniswinkel RUG en vele vrijwilligers uit de directe omgeving. De panelen langs de route zijn ontworpen door Feenstra & Fictoor BNO, Groningen.